

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Ndc/53/2023
Identifikačné číslo spisu: 1223202923
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1223202923.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého E. E., nar. S., bytom ako navrhovateľa, dieťa rodičov: matky Q. E., nar. S., bytom R. a otca G. L., nar. S., bytom G., za účasti navrhovateľov M. E., nar. S., bytom E. a B. E., nar. S., trvale bytom F., prechodne bytom E., oboch zastúpených JUDr. Roman Hojer s. r. o. advokátska kancelária, so sídlom Bratislava, Šustekova 51, o spoločnom návrhu navrhovateľov na zverenie maloletého do náhradnej osobnej starostlivosti, vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 3NcC/31/2023, o nesúhlase Krajského súdu v Bratislave s postúpením mu veci Krajským súdom v Trnave, takto

rozhodol:

Na prejednanie a rozhodnutie veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 3NcC/31/2023 je príslušný Krajský súd v Trnave.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave vec vedenú pod sp. zn. 3NcC/31/2023 predložil 22. decembra 2023 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z dôvodu nesúhlasu s postúpením mu veci Krajským súdom v Trnave podľa § 3 ods. 5 písm. b) a § 6 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení od 1. júna 2023 (ďalej len „CMP“). Uviedol, že Okresný súd Martin, v konaní o zverenie dieťaťa do náhradnej starostlivosti, uznesením z 15. augusta 2023 č. k. 17P/39/2023-44 preniesol svoju miestnu príslušnosť na Mestský súd Bratislava II, ktorý nesúhlasil s prenesením príslušnosti a predložil vec na rozhodnutie Krajskému súdu v Trnave podľa § 112 ods. 2 CMP. Krajský súd v Trnave podľa § 6 ods. 1, 2 CMP postúpil vec na rozhodnutie o nesúhlase Mestského súdu Bratislava II Krajskému súdu v Bratislave, pretože je nadriadeným súdom Mestského súdu Bratislava II podľa § 3 ods. 1, ods. 5 písm. b), § 112 CMP. Tiež poukázal na uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Ndob/1/2022 z 8. februára 2022, sp. zn. 5Ndob/5/2023 zo 16. augusta 2023 ako i rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 824/2016 z 29. novembra 2016 a sp. zn. III. ÚS 46/2012 z 23. augusta 2012, ktorého právne závery sú podľa neho aplikovateľné aj v tejto právnej veci.

1.1. Podľa Krajského súdu v Bratislave definícia nadriadeného súdu nie je v zákone uvedená. Vyslovil názor, že týmto súdom je Krajský súd v Trnave ako nadriadený kauzálny súd (za použitia čl. 3 ods. 2 CMP), a to vzhľadom na špecifickú povahu konaní podľa prvej a tretej hlavy druhej, tretej a štvrtej časti CMP. Zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky v zmieňovanom ustanovení § 3 ods. 3 upravuje sídla a obvody jednotlivých krajských súdov len všeobecne, nie s prihliadnutím na špecifiká konaní vymenovaných v ustanovení § 3 ods. 5 CMP, ktorý krajský súd vníma v pomere špeciality k § 3 ods. 3 zákon č. 371/2004 Z. z. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Ndob/1/2022 z 8. februára 2022, na ktoré odkazuje Krajský súd v Trnave, v danej veci nie je možné podporne aplikovať, pretože spor o to, ktorý súd je funkčne príslušný, bol determinovaný úplne inou povahou konania a námietkou zaujatosti podanou voči konajúcej sudkyni ešte pred účinnosťou zákona č. 371/2004 Z. z. v znení novely vykonanej zákonom č. 150/2022 Z. z. V predmetnej veci sa konanie o zmene úpravy práv a povinností rodičov voči maloletému začalo pred účinnosťou novely CMP, pričom miestna príslušnosť bola namietaná už za jej účinnosti. Krajský súd v Bratislave poukázal na to, že rozhodovanie o miestnej príslušnosti podľa CMP vyžaduje aplikáciu špeciálnych ustanovení CMP. Pokiaľ by mal rozhodovať o sporoch týkajúcich sa miestnej príslušnosti v konaniach podľa prvej a tretej hlavy druhej časti, tretej a štvrtej časti CMP ako nadriadený súd podľa § 3 ods. 3 zákona č. 371/2004 Z. z. po 1. júni 2023, takýto postup by sa priechil účelu reformy súdnej mapy, vyjadrenému aj prostredníctvom § 3 ods. 5 písm. b) CMP. Formálnym rozlišovaním nadriadeného súdu rozhodujúceho o námietkach zaujatosti a miestnej príslušnosti od funkčne príslušného súdu na rozhodovanie o odvolaní, by sa v konaniach podľa prvej a tretej hlavy druhej časti, tretej a štvrtej časti CMP poprel zmysel reformy súdnej mapy a môže v konečnom dôsledku znamenať vznik zbytočných prietáhov v konaní, narušenie princípu právnej istoty a integrity súdnych konaní v rodinnoprávných veciach.

2. Podľa čl. 3 ods. 1 CMP, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa toho ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

3. Podľa čl. 3 ods. 2 CMP, ak takéhoto ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by prijal, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej vedy a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

4. Podľa § 3 ods. 5 písm. b) CMP, na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Nitre je príslušný Krajský súd v Trnave.

5. Podľa § 6 ods. 1 a 2 CMP, ak súd zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi vec príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom účastníkov. Ak súd, ktorému bola vec postúpená, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú sudy viazané.

6. Podľa § 112 ods. 2 CMP, ak sa zákonným spôsobom zmenia okolnosti, podľa ktorých sa posudzuje miestna príslušnosť, môže súd preniesť svoju príslušnosť na iný súd, ak to vyžaduje záujem maloletého. Ak tento súd nesúhlasí s prenesením príslušnosti, rozhodne jeho nadriadený súd; zmena bydliska maloletého z dôvodu umiestnenia maloletého v zariadení na základe rozhodnutia súdu podľa § 111 písm. l) až n) nie je dôvodom na zmenu miestnej príslušnosti súdu.

7. Podľa § 396b CMP konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.

8. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 4. mája 2010 sp. zn. III. Ú S 72/2010,

publikovaného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 20/2010, nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov, ktorá zahŕňa aplikáciu abstraktných právnych noriem, a to vzhľadom na špecifickú povahu konaní na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov, je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky, príslušný na rozhodnutie podľa § 6 ods. 2 CMP, ako súd spoločne nadriadený Krajskému súdu v Bratislave a Krajskému súdu v Trnave, posúdil dôvodnosť nesúhlasu Krajského súdu v Bratislave s postúpením veci (na rozhodnutie o nesúhlase s prenesením miestnej príslušnosti) a dospel k záveru, že nesúhlas je dôvodný.

10. Z obsahu spisu vyplýva, že v predmetnej veci ide o konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa (§ 111 CMP). V rámci konania došlo k preneseniu miestnej príslušnosti podľa § 112 ods. 2 CMP, keď Okresný súd Martin uznesením z 15. augusta 2023 č. k. 17P/39/2023-44 preniesol miestnu príslušnosť na Mestský súd Bratislava II. Mestský súd Bratislava II nesúhlasil s prenesením príslušnosti (č. l. 72), pretože maloletý má síce trvalý pobyt v R., ale zdržuje sa u starých rodičov a navštevuje základnú školu v E., ktorý spadá do obvodu Okresného súdu Pezinok. Z uvedených dôvodov predložil 16. novembra 2023 vec svojmu nadriadenému súdu - Krajskému súdu v Trnave na rozhodnutie o miestnej príslušnosti podľa § 112 ods. 2 CMP, ktorý postúpil vec Krajskému súdu v Bratislave ako súdu príslušnému (ako nadriadený súd) na rozhodnutie o nesúhlase s prenesením príslušnosti.

11. Ustanovenie § 396b CMP predstavuje procesné ustanovenie intertemporálnej povahy, ktorým sa určuje režim dočasného, prechodného (intertemporálneho) spolupôsobenia skoršej a neskoršej právnej úpravy; teda vzájomný vzťah týchto úprav. Nosným pojmovým znakom procesnej intertemporality je princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy na všetky konania prebiehajúce na súde a začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov. Účelom princípu okamžitej aplikovateľnosti nových procesných noriem, teda použiteľnosti nových procesných ustanovení na konania začaté a prebiehajúce podľa doterajšej právnej úpravy, je zabezpečiť taký procesný priebeh jednotlivých konaní, ktorý nepripúšťa alternatívne a v dôsledku toho sporné výklady pre časovú pôsobnosť príslušných predpisov alebo ich jednotlivých ustanovení (m. m. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2014 sp. zn. PL. ÚS 107/2011, uznesenie z 12. apríla 2018 sp. zn. II. ÚS 185/2018, uznesenie z 22. septembra 2020 sp. zn. III. ÚS 349/2020, nález z 8. februára 2023 sp. zn. II. ÚS 451/2022).

12. Je nesporné, že na konanie o odvolaní podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 bol funkčne príslušný Krajský súd v Bratislave, s účinnosťou od 1. júna 2023 je na konanie o odvolaní v zmysle § 3 ods. 5 písm. b) CMP funkčne príslušný Krajský súd v Trnave. Nadriadený súd nie je v ustanovení § 112 ods. 2 CMP špecifikovaný. So zreteľom na princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej právnej úpravy (podobne aj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2023 sp. zn. IV. ÚS 257/2023, ods. 75. až 77.) a s osobitným dôrazom na špecifickú povahu konaní podľa CMP pri aplikácii vyššie citovaného ustanovenia čl. 3 ods. 2 CMP (s prihliadnutím na zachovanie princípov všeobecnej spravodlivosti a princípov, na ktorých spočíva tento zákon tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov) je aj na rozhodovanie o určení príslušnosti vo veciach upravených CMP príslušný od 1. júna 2023 Krajský súd v Trnave ako súd nadriadený (kauzálny nadriadený súd) a špecializovaný na rodinnú agendu, a to z dôvodu potreby zachovania zmyslu a účelu reformy súdnej mapy zameranej, okrem iného, na dosiahnutie špecializácie aj v rodinnoprávnej agende, a to aj v konaniach začatých a právoplatne neskončených do 31. mája 2023. Opačný záver by sa priečil účelu súdnej reformy (popieral by jej zmysel). „Reforma súdnej mapy je jedným z nástrojov na dosiahnutie efektívne fungujúcej justície, pretože vytvára vhodné podmienky pre špecializáciu sudcov, ako na úrovni okresných súdov, tak aj na úrovni krajských súdov. (...) Jedným zo základných cieľov novej súdnej mapy je špecializácia súdov a sudcov. Špecializácia sa predpokladá pre trestnú, civilnú, rodinnú a obchodnú agendu na všeobecných súdoch a pre správnu agendu v samostatnom správnom súdnictve.“ (pozri dôvodovú správu k zákonu č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov), k čomu najvyšší súd akcentuje aj zachovanie plynulosti a rýchlosti konania.

13. Pre úplnosť najvyšší súd uvádza, že poukazovanie na zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov SR zo strany Krajského súdu v Trnave nie je v danom prípade namieste, pretože tento upravuje sídla a obvody krajských súdov len všeobecne bez prihliadnutia na špecifiká konaní vymenovaných v ustanovení § 3 ods. 5 CMP (ten je vo vzťahu k § 3 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov SR v pomere špeciality). Nenáležitý je v tomto smere aj odkaz Krajského súdu v Trnave na ustálenú súdnu prax vyšších súdnych autorít pri posudzovaní určenia nadriadeného súdu (sp. zn. 1Ndob/1/2022, 5Ndob/5/2023, III. ÚS 824/2016, III. ÚS 46/2012), ktorá citovaná súdna prax neriešila špecifickú povahu konaní podľa CMP.

14. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené konštatuje, že nesúhlas Krajského súdu v Bratislave s postúpením veci Krajským súdom v Trnave a rozhodnutie o nesúhlase s prenesením miestnej príslušnosti je dôvodný, preto rozhodol tak, ako vyplýva z výroku tohto uznesenia.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.